

הקריירה, בין החוט מארין

ת המשפט לענייני משפחה פסק בשבוע שעבר תשלומי מזונות רשיים לאשה למשך שש שנים כדי להכשירה לחיים לאחר שעד נסמכה על הכנסת הבעל. התפתחות פמיניסטית חשובה באבק לשוויון במשפחה ובשכר או נסיגה לאחור?

מאת ארנון בן-יאיר

לירון שיינקמן

בשבוע שעבר ניתן בבית המשפט לענייני משפחה בכפר סבא דין בעניין תביעת מזונות בין זוג ידועים ומיוחז"נים שלא לחשוף את זהותם. כמקובל קי דין בענייני אישות, הם ש מתירים בפרטום, אלא אם המשפט קבע אחרת. עם זאת, פומבי בשאלות משפטיות מעוררות כפסקי דין אלה – בני הוגג עדיין לא התגרשו, ינם תלוי ועומד בבית הדין בני. התביעה לחלוקת הרכוש שלהם עתידה להמשיך ולהתבית המשפט.

שקל, עד שיתאפס בתום שש שנים. הנימוק הוא שהאשה, בעלת תואר שני במינהל עסקים אך נטור לת ניסיון מקצועי כלשהו, נסמכה במשך שנים רבות על הכנסתה הגבוהה מאוד של בעלה, וזקוקה כעת לזמן כדי לבסס קריירה מקצועית עצמאית. ההסבר לתש"לום הפוחת, הוא הרצון לספק תמיכה לאישה לפתח קריירה עצמאית, כך שתעמוד על שתי רגליה. את האישה ייצג בדיון עו"ד ציון סמוכה, ואילו את הבעל עו"ד מאיר בר-מוחא.

זו פסיקה חריגה למדי. היא מעלה סוגיה בוערת בתחום דיני המעמד האישי – שאלת איוון נכסי קריירה, מוגיטין אישי, או הון אנרי שי בין בני זוג לאחר הגירוש. שאלה זו, המעוררת עניין רב באקדמיה מזה כמה שנים, נדונה במקד רים ספורים בלבד בבתי המשפט בישראל, מבלי שקיבלה מענה חד

לפרינקדרי: "הנכס העיקרי של בן הזוג הוא כושר השתכרות שלו, ונכס זה אינו מובא בחשבון בעת פירוק יישואים של זוג בגיל הביניים. סוגייה זו נמצאת כיום בזית הוויכוח הפמיניסטי, וחוסר האיוון הוא גורם כזי לעוני בקרב אמהות לילדים"

משמעי עד כה, ואף בעולם הדתה היא נמצאת במחלוקת. ואולם, עיון מעמיק בפסק הדין של קראוס מלמד כי שאלת האיוון העתי של משאבי הקריירה מתעוררת בו רק באופן חלקי, וניתן לומר כי היישום שלו בפסק הדין שגוי. הסיבה היסודית לכך היא שאיוון עתי של נכסי קריירה, משמעו איוון לאחר הגט, ואילו קראוס החילה איוון כזה בין בני זוג שעדיין נשואים, ללא קשר למועד הגירושין.

על פי הדין הישראלי, תשלום מזונות נקבע בהתאם לדין האישי החל על בני הזוג. על יהודים חל הדין העברי שעל פיו איש חב למזונות אשתו עד למועד הגט. לאחר הגט, האישה אינו חייב במזון גות אשה (להכביל ממוזנות ילדים). אי לכך, פסיקת תשלומי איוון עתיים רלוונטית לאחר הגירושין, ולא לגבי בני זוג נשואים כמו במקרה זה. במובן זה, נדמה כי פסיקתה של השופטת קראוס דורקא גורעת מוכיחיותה של האישה על פי הדין העברי.

כדי להסביר סוגיה לא פשוטה של הצורך באיוון נכסי קריירה או איוון מוגיטין אישי, להכביל ממוגני טין עסקי (אם קיימים, כמובן), שממילא יש להלקם בין הצדדים, מן הראוי להיעזר ברוגמה: ננית שכני זוג נפרדו עשר שנים לאחר הגירושין, לפני שהתאפשר להם לרכוש נכסים כלשהם. במשך שנות הגירושין יצאה האשה לעבוד ואי פשרה לבעל ללמוד מקצוע חופשי ולהשתלם בו. הגירושין אירעו בנקודת הזמן שבה הבעל יכול היה להתחיל להפיק תועלת מההשקעה במקצוע. בנקודת זמן זו תצא האשה מן הגירושין ללא נכסים (שכן לבני הזוג אין כאלה), מבלי שהשקעה תונה כלל בחשבון. מפרי ההשקעה יינה בעתיד רק הבעל, ואילו האישה לא תראה ממנה דבר. השקעה זו, המכונה, בין השאר, נכסי קריירה לא נחשבה במשך שנים בגדר הנכסים כרי האיוון. רק בשנים האחרונות, בעקבות פעולה אינטנסיבית של כמה משפטנים פמיניסטיים – בהם עו"ד יוסי מנדר

לסון, ר"ד רות הלפרין-קדרי ור"ד שחר ליפשיץ – היא וזכה יותר ויר תר להכרה בפסיקה, בפרט על ידי נושא הרגל בעניין, השופט יהודה גרינט מבית המשפט לענייני משפחה במחוז תל אביב.

"הופחת כוח המיקוח של האשה"

נכסי קריירה או הון אנרי, כוללים מוגיטין אישי, תארים, דרגות מקצועיות וכישר השתכרות כללי שהושגו או נרכשו תוך כדי הגירושין. אי הכללת נכסי קריירה בהכנסת הנכסים המתחלקים גורמת לכך שלמרות הרצון לחלוקה שוויונית של הנכסים, בן הזוג שלא פיתח נכסי קריירה נפגע כלכלית עקב הגירושין.

את העיוות ניתן תיאורטית להסביר בכמה דרכים: האחת, בן הזוג הנפגע יהיה זכאי לפיצוי מן הזוג בעל נכסי קריירה בעיל חזוית או נזיקית. טיעון זה נראה מרחק ולא מתאים. השנייה, כדי לאון את הפער שנוצר עקב נכסי קריירה יש לאון את שאר הנכסים באופן בלתי שוויוני תוך העדפת בן הזוג שנערך נכסי קריירה. ואולם, חלוקה בלתי שווה של נכסים וקביעת שיעור אינה פשוטה.

האפשרות השלישית, והמועדפת בדרך כלל, היא קביעת תשלום עתי (תודשי) לצד הנפגע מן הגירושין שיש למשך כל ימי חייו וזאת עבור הנכס המניב שהוא סיוע ברכישתו ובטיפוחו – נכס הקריירה. המתנגדים לפסיקת תשלום עתי טוענים כי יש בכך כדי לפגוע בסופיות הגירושין ובניתוק הקשר. ואולם, בוגות עם ילדים ממילא אין ניתוק סופי של הקשר. מעבר לכך, יתרונות השיטה בכך שהיא מאפשרת ערכון של התשלום העתי כלפי מטה עקב שינוי בנסיבות, ואף חללת תשלום זה על עובדו של בעל נכס הקריירה, במקרה הצורך.

ר"ד רות הלפרין-קדרי, ראש מרכז רמון לקידום מעמד האישה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן, סבורה שבפסק הדין של קראוס נפלה שגיאה גסה. "מלכת חילה אין מקום להפריד או לנתק

מגישים עבור אישה שלא פיתחה קריירה או פיתחה קריירה מוגבלת, אנו תובעים גם הפרשי קריירה, בין אם בצורה של תשלומים עתיים למשך חייה, ובין אם בצורה של תשלום חד פעמי. זו מגמה בפסיקה שנמצאת בצמיחה, ולדעתי, זו מגמה נכונה ורצויה, שכן האיוון הציחצי לא תמיד מוביל למצב שוויוני", אמרה שיינקמן.

בהתייחס לפסק הדין של קראוס, שיינקמן אמנם רואה אותו כראוי, אך מטילה ספק אם הוא מתיישב עם הדין האישי. "יש היגיון רב בניסיון לשקם את האשה ולתת לה תמריץ לפיתוח קריירה עצמאית. נפסקו כאן מזונות אשה, ולתקופה לא קצרה, פסיקת מזונות עד הגט עלולה לעכב את הגט, ולשלול ממנה את הרצון לצאת ולהשתכר. אם נקבע כי רמת המחיה של האישה מצדיקה תשלום של 9,000 שקל בחודש, הרי שעל פי הדין האישי יש לשלם לה סכום חודשי שי זה עד למועד הגט", אמרה שיינקמן.

הלפרין-קדרי מצטרפת לדברי רים. "נקבע כי מגיעים לאשה מזונות בסך 9,000 שקל, וכי לבעל לא עומדת שום טענת הגנה מסוג פטור או קיוון. במצב דברים זה האשה היתה אמורה לקבל את מזונותיה עד לגירושין. יש לזכור כי כבר עוד שנתיים האשה תקבל מזונות נמוכים באופן משמעותי מרמת החיים בה חיו בני הזוג, ובמובן זה האשה יצאה מקופחת". לדעת הלפרין-קדרי, "בישראל לא קיימים מזונות לאחר גירושין שים (Alimony), שקיימים במקומות מסוימים בעולם. ניתן לבסס איוון נכסי קריירה באמצע עות תשלומי איוון עתיים לאחר הגירושין שאינם מזונות, או באמצעות חלוקה בלתי מאוזנת של המשאבים, תוך העדפת הצד הנפגע".

לדעתה, "לאיוון המשאב האנרי שי ניתן להגיע על פי קונסטרקציה משפטית מכוח התחייבות, עקרון השוויון או תוס' לב".

בין שאלת איוון הרכוש לשאלת המזונות. ההון האנושי צריך להי שקל ביחד עם המזונות. הפסיקה של קראוס מתעלמת מקו התרת הנישואים, והיא עלולה לסכל את המגמה החדשה של הכרה בתשלום מיוון עתיים עבור הון אנרי לאחר הגירושין. עד לגירושין ממילא חל הדין האישי ולאשה מגיעים מזונותיה.

"החשש הוא שהאשה לא תוכל לשוב ולתבוע מזונות פעם נוספת, אם הנישואים לא יותרו בתוך שש שנים. בכך, לא רק שלא נפסקו לה תשלומים עתיים עבור נכסי קריירה של הבעל, אלא שהיא אפילו לא קיבלה את מלוא זכויותיה על פי הדין האישי", אומרת הלפרין-קדרי. לדבריה, "מדובר בפסיקה של מור נוח מסורתיים לכל דבר, שמתעלמת ממועד הגירושין. פסק הדין מפחית באופן משמעותי את כוח המיקוח של האשה במאבק על חלוקת הרכוש".

לדברי הלפרין-קדרי, בעיית הבעיות של חלוקת הרכוש בישראל היא אופן החלוקה השוויוני שאי נוספק. "הנכס העיקרי של בן הזוג הוא כושר ההשתכרות שלו, ונכס זה אינו נלקח בחשבון בעת פירוק הנישואים של זוג בגיל הביניים", אמרה. לדבריה, "סור גיה זו נמצאת כיום בחזית הוויכוח הפמיניסטי בעולם, וחוסר איוון זה הוא הגורם המרכזי לשיעור הגבוה של עוני בקרב אמהות לילדים". הלפרין-קדרי מוסיפה, כי "מחקרים מלמדים שכל ילד מפחית 7% מכושר ההשתכרות של אשה. כשהתא המשפחתי מתפרק, הגבר יוצא ממנו עם נכס בעל תפוקה כלכלית, בעוד שהאשה השקיעה כל השנים בנכס נטול שווי שוק".

גורן המקרים – האשה היא הנפגעת

עו"ד לירון שיינקמן, המתמחה בדיני מעמד אישי, מסבירה כי המגמה בפסיקה היא להכיר בצורך לפצות בני זוג על הפרשי קריירה, כשכרוב המקרים האישה היא הנפגעת. "בכל תביעה שאנו